

Ísrael

Heri av Reyni

Til lukku við teimum 65 í 2013.

Mark Twain vitjaði í tí Heilaga landinum í 1867 og skrivaði um tað, hann sá, í Innocents Abroad. Tá segði hann millum annað um hetta umráðið:

“Eitt oyðið land, uttan vøkstur og íbúgvar.” Og víðari segði hann: “Eitt oyðið land við ongum íbúgvum, har jørðin er góð, men har ókrútið hevur valdið. Eitt tigandi sorgarbundið stað, ein oyðimørk. Vit sóu ikki eitt menniskja á allari ferðini og neyván eitt træ ella ein runn nakrastaðni. Sjálvt oliven-træðið og kaktusurin, hesir føstu vinir hjá virðisleysari jørð, vóru eisini sjáldsamir.”

Í Esekíel 36, versini 8 – 11 stendur:

8 Men tit, Ísraelsfjoll, á tykkum skulu greinarnar vaksa aftur, og tit skulu bera Ísrael, fólki Mínun, ávøkst; tí tey skulu skjótt koma aftur.

9 Tí Eg komi til tykkara, Eg skal venda Mær til tykkara, og tit skulu verða dyrkað og sáað.

10 Eg skal lata menniskju koma niðan á tykkum – alt hús Ísraels – í býunum skal aftur búgva fólk, og toftirnar skulu verða upp aftur bygdar.

11 Ja, Eg skal lata nøgd av menniskjum og fæi koma

niðan á tykkum, og tey skulu nørast og vera fruktbør; Eg skal lata fólk búgva á tykkum sum í fornum tíðum og gera tykkum enn meiri gott enn í hini fyrru tíð tykkara – og tit skulu sanna, at eg eri Harrin.

Onkuntíð verður sagt, at Ísraelsfólk hava onki at gera í Miðeystri og enn minni í Samaria og Judea (Vestara Áarbakka).

Søguliga sæð hava jødar búð í hesum økinum í fleiri túsund ár, líka síðani Ábraham, ættarfaðir teirra, kom hagar, og eftir útlegdina í Egyptalandi.

Ár 70 er ein jødiskur upp-reistur ímóti rómverjum, og tað jødiska templið og Jerúsalem verða løgd í oyði. Søguskrivarin Josephus sigur at 1.100.000 fólk vóru dripin, harav tey flestu vóru jødar. 97.000 vóru tikin til fanga og blivu trælir.

Í árinum 135 er ein síðsti jødiskur uppreistur ímóti rómverjum (Bar Kochva uppreisturin), og jødnarnir hava í 3 ár valdið yvir tí, sum eftir er av Jerusalem, men eftir hetta verður uppreisturin niðurbardur og nógvir jødar dripnir. Fleiri hundraðtúsund verða vístir av landinum ella seldir sum trælir. Navnið Judea var broytt til Palestina, og jødar høvdu onga atgongd til Jerusalem, og býurin bleiv endurbygdur við nýggjum navni. Eftir hetta hevur tað jødiska fólkið verið spjatt út um tað mesta av heiminum, men ein leivd hevur alla tíðina búð har. Teimum útlagnu hevur tó alla tíðina longst heimaftur. Kend er heilsanin millum jødar í útlegdini: “Næsta ár í Jerúsalem.”

Tað eru fleiri hundrað ár síðani, at teir fyrstu jødnarnir fóru at flyta aftur til tað lovaða landið.

Vegna mikla atsókn fóru fleiri jødar úr Russlandi í 1880unum.

Pogromer (atsóknir) fyrst í 1900-talinum í Russlandi høvdu við sær, at nógvir jødar frá 1904 til 1941 fóru til Palestina. Jødiskir felagsskapir savnaðu inn pening um allan heim og keyptu jørð í Palestina, har hesir jødar búsettust, og bóndasamfeløg vóru grundað.

Theodor Herzl livdi árinum 1860 – 1904. Hann grundlegði politisku zionistisku rørsluna. Í 1896 skrivaði hann bókina Der Judenstaat. Herzl var væl fagnaður, serliga av eystureuropeiskum og russiskum jøðum. Í 1909 verður tann fyrsta kibbutzin (sosialistiskt bóndasamfelag) sett á stovn. Sama árið verður býurin Tel Aviv bygdur undir leiðin av tí arabiska havnarbýnum Jaffa. Hesi árinu flyta eisini nógvir arabarar til Palestina.

Í 1914 eru o.u. 85.000 jødar og o.u. 500.000 arabarar í Palestina. (Israel Online).

Eitt sera týdningarmikið stig á leiðini til at endurstovna tað ísraelska ríkið var Balfouryvirlýsingin, sum kom í 1917. Í Balfouryvirlýsingini lovar tann bretska stjórnin at siggja við vælvild á, at jødnarnir fáa eitt tjóðskaparligt heim í Palestina, við virðing fyri teimum, sum í umráðnum búgva.

Í apríl 1920 varð hildin ein friðarráðstevna í San Remo í Italien við lutøku av teimum sameindu londunum undir fyrra heimsbardaga, m.a. Onglandi og Fraklandi. Í niðurstøðuni á hesum fundi varð staðfest, at alt Palestina skuldi verða tað tjóðskaparliga heimið hjá

jøðum úr øllum heiminum. Lord Curzon segði: “That Palestine was in the future to be the National Home of the Jews throughout the World.” Um ein lesur tann enska og tann franska tekstin, sum var skrivaður á hesi friðarráðstevnu 24. apríl 1920, so sæst, at Palestina var tikið úr tí Ottomanniska ríkinum við tí eina endamálinum at stovna eitt heim og ríki fyri jødnarnar. Niðurstøðan á San Remo ráðstevnuni varð tikin til eftirtektar av Fólkaforbundinum, sum var áðrenn ST.

Ongland leyp seinni frá avtaluni og gjørdi nógv fyri at forða jøðum í at koma inn í landið, meðan teir høvdu ræðið á mandatinum. Tá ið Hitler kom til valdið í 1933 fluttu nógvir jødar úr Evropa.

Árinu 1933-1936 komu o.u. 175.000 jødar til Palestina. Í 1936 vóru 370.000 jødar í Palestina og arabararnir vóru o.u. 950.000. (Israel Online). Í 1937 sigur Nazitýskland seg ikki taka undir við, at landið (Palestina) verður lutað sundur ímillum arabarar og jødar, og ger tað alt fyri at standa seg væl í eygunum á arabarum har. Muftien í Jerúsalem, Haj Amin al-Husseini, tekur undir við Týsklandi og nýtir tess antisemittisku propagandu. Sum tókk fáa arabararnir í Palestina vápn úr Týsklandi at stríðast ímóti jøðunum við. Ongland kom í 1938 við eini ætlan, har arabarar og jødar skuldu sameina síni peningaligu viðurskifti, soleiðis at arabararnir kundu fáa lut í tí jøðsku framgongdini. Tann jøðiski staturin skuldi verða 1/20 partur av Vesturpalestina ella 1/100 partur av tí upprunaliga mandatumráðnum. Jødnarnir vístu hesum aftur og søgdu, at teirra land bleiv ov lítið. Arabararnir søgdu eisini

nei, av tí at teir als ikki vildu góðtaka, at jødnarnir finga nakað land yvirhøvur.

Hóast hetta valdu jødnarnir í 1939 at vera saman við Onglandi í stríðnum ímóti nazismuni.

Mong fólk halda, at Ísrael hevur hertikið Samaria og Judea (Vestara Áarbakka). Hetta er als ikki so. Jordan tók hetta umráðið í 1948, tá ið tað saman við Egyptalandi, Sýria og fleiri arabiskum londum royndi at týna tann nýggja ísraelska statin. Tá ið Jordan saman við Egyptalandi og Sýria aftur leyp á Ísrael í 1967, var hetta umráðið tikið frá teimum aftur. Jødnarnir hava eftir altjóða rætt fullan rætt at búseta seg í hesum øki. Eg taki eitt brot úr bókini The Legal Foundation and Borders of Israel under International Law av Howard Grief. Síða 32 frá reglu 3.

Tá ið altjóða lóg í formi av San Remo niðurstøðuni góðkennir, at tann juridiski yvirrætturin yvir øllum tí søguliga Palestina og Ísraelslandi er givin tí jøðska fólkinum, kann hvørki hægsti rættur hjá teimum viðkomandi sameindu londunum, Fólkaforbundið, ella ST, sum kom aftaná, síðani endurnýggja ella broyta jøðskan yvirrætt við eini nýggjari avgerð. Bindandi ognarrættur ella rættur til Palestina er við alla fluttur til tað jøðska fólkið, og ein og hvør rættur, sum tey leiðandi sameindu londini frammanundan høvdu í hesum landinum, er burturdottin, eftir at ríkið er sett á stovn. Tá ið tað kemur til Fólkaforbundið, hevði tað ongan myndugleika í sínum viðtøkum at taka burtur rætt jøðanna til yvirveldið yvir nøkrum parti av Palestina og tann ætlaða jøðska statin undir bretska mandatinum. Ei heldur kann ST undir sínum Charter gera hetta.

Um hesir felagsskapir veruliga høvdu hendan rætt móttvegis Palestina og ísraelslandi, hevði yvirrætturin hjá hvørji tjóð í heiminum yvir sínum eigna umráðið verðið í sett í vanda. Howard Grief.

Í 1947 samtykti ST at luta palestinaamandatið í tveir statir: ein jøðskan og ein arabiskan stat. Jødnarnir góðtóku hesa ætlan, men tann Arabiska Ligaen vildi ikki góðtaka hetta.

Tann 14. mai 1948 var tann ísraelska tjóðin sett á stovn. Dagin eftir lupu fleiri arabisk lond á Ísrael við tí ætlan at blaka allar jødar í havið. Hetta miseydnadist sum kunnugt.

Tað búgva nú o.u. 8 milliónir fólk í Ísrael. Av hesum eru o.u. 6 milliónir jødar (JEWIS VIRTUAL LIBRARY) apríl 2013.

Eg endi við nøkrum versum úr 5. Móseabók, kapitl 30, vers 1 – 5:

1 “Tá ið tá alt hetta kemur yvir teg, signingin og bannið, sum eg havi lagt fyri teg, og tú tekur tær tað at hjarta úti millum øll fólkinu, ið Harrin Gud tín fer at reka teg burtur til,

2 og tú av øllum hjarta tínum og allari sál tíni vendir við til Harran Gud tín og hoyrir rødd Hansara í øllum, sum eg í dag gevi tær boð um - bæði tú og børn tíni –

3 tá skal Harrin Gud tín venda lagnu tíni og vísa tær náði og savna teg saman aftur frá øllum fólkunum, ið Harrin Gud tín hevur spjatt teg ímillum.

4 Um tit so eru ríkin burtur líka at enda himmalsins, skal Harrin Gud tín savna teg saman og fara higar eftir tær.

5 Harrin Gud tín skal leiða teg til landið, ið fedrar tíni áttu, og tú skalt fáa tað í ogn; Hann skal gera væl við teg og lata teg nørast, enn meiri enn fedrar tínar.

17 Sangarar væl dámdir í Sveis á øðrum sinni

17 Sangarar = Excelent, gorgeous, brilliant, er skoðsmálið kórið hevur fingið frá hotelstjóranum á Park Hotel Brenscino

Í juli mánaði vóru 17 Sangarar á ferð í Sveis eftir innbjóðing at hava tvær konsertir, í sambandi við at Park Hotel Brenscino í Brissago fylti 100 ár. Hotellið, sum verður væl vitjað, liggur í einum sera vøkrum umhvørvi í Suðursveis, við Lago Maggiore sjógvn.

Hetta er onnur ferðin kórið er boðið at syngja har. Fyrra ferðin var í 2004, ein ferð sum kom í lag í samstarvi

við Moniku Stauss Joensen.

Tað tykist sum um 17 Sangarar eru væl dámdir har og hava fingið sera gott ummæli bæði frá sjálvum hotellinum og gestum.

Ein heilsan frá stjóranum á hotellinum, Martin Faes ljóðaði nakað soleiðis við eini yvirskrift:

“17 Sangarar = Excellent, gorgeous, brilliant”

og síðani sigur hann víðari nakað soleiðis:

“Tað var ein stór gleði fyri okkum at hava 17 Sangarar úr Føroyum sum gestir. Konsertin leygardagin 20. juli í ár var ótrúlig, allir gestir okkara

vóru vælnøgdir og eg fekk so nógv og góð skoðsmál.

Eisini sunnukvøldi, tá konsertin var lættari og sum undirhald, var framúrskarandi, øll frøddust um at kunna vera har og lurta eftir 17 Sangarum.

Vit ynskja at takka kórinum hjartaliga fyri at syngja “Congratulations of 100 year of Park Hotel Brenscino”.

Vit ynskja 17 Sangarum alt tað besta frameftir og vóna, at vit siggjast aftur í framtíðini”.

Umframt at syngja norðurlandsk lög og onkran týskan sang, hevði kórið

við sær myndir og frágreiðingar úr Føroyum, sum vóru fingnar til vega frá Ferðaráðnum og Klaksvíkar Kommunu, sum varð víst á skýggja.

Fleiri vitstu nakað um Føroyar, men mong høvdu ikki hoyrt um Føroyar og vitstu ikki, at tað var til, og til stuttleika, vóru onkrir av gestunum enn tá úr Eysturríki, sum ikki høvdu hoyrt um Føroyar.

Annars kann sigast, at 17 Sangarar nú fara undir heyst- og jólasrána.

Martin Faes, hotelstjóri greiðir gestum frá um 17 Sangarar og Føroyar